

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Trichoptera (nattsländor), **Familj:** Glossosomatidae (stenhusnattsländor), **Släkte:** *Agapetus*, **Art:** *Agapetus fuscipes* Curtis, 1834 **Synonymer:**

Kännetecken

Larven är cirka sex mm i sista stadiet och i likhet med övriga arter i familjen Glossomatidae har de hus vars karaktär i viss mån skiljer dem från övriga nattsländelarver; de är byggda av sten/sandkorn men insidan är inte täckt av silke vilket gör att syresatt vatten kan strömma in mellan mineralkornen. Husens fram- och bakändor är identiska och larven vänder sig ofta om. Släktet *Agapetus*, med två svenska arter, har en lös krage av sandkorn i ändarna av husen. När larven drar sig inåt faller denna ihop och huset stängs. *A. fuscipes* artbestäms genom att studera behåringen på tredje och åttonde bakkroppssegmentet. De vuxna sländorna har avlångt droppformade vingar som vid vila ligger som ett tak över kroppen. Vingbredden är knappt 10 mm. Antennerna kan förfalla långa men jämfört med arterna i flera andra nattsländefamiljer är de korta.

Utbredning och status

Arten förekommer i stora delar av Europa med undantag av Balkan. Anses ovanlig och hotad på många håll men är allmän i Storbritannien. I Sverige är den mycket ovanlig och kända förekomster finns endast i Skåne och Hallands län. Dessa populationer är dessutom fragmenterade. Arten är känslig för organiska föroreningar och igenslamning.

Ekologi

A. fuscipes lever på steniga substrat i permanenta vattendrag av skiftande storlek. I Storbritannien förekommer den även vid sjöars exponerade stränder. *A. fuscipes* är ettårig och larverna har åtta stadier. I såväl Danmark som på Irland kan de tidigaste larvstadierna observeras mellan augusti och november. Under höst och vinter är tillväxten förhållandevis låg för att ta fart under våren. Analyser av maginnehåll har visat att födan består av alger och detritus. Arten räknas traditionellt till gruppen skrapare som i första hand livnär sig på påväxtalger men i likhet med många limniska evertebrater förefaller den vara generalist. Då den oftast påträffas på steniga substrat är dock påväxtalger sannolikt den viktigaste födan. Som nämnts ovan består huset av mineralpartiklar. För varje larvstadie byggs ett nytt hus och larven sträcker sig då långt ut ur sitt gamla hus i sitt sökande efter lämpliga sandkorn. Vid detta skede är den mycket känslig för predation. Larverna förekommer i olika flödes hastigheter men är vanligast vid måttliga sådana. Vattnet skall vara väl syresatt vatten då larven är känslig för låga syrgasnivåer. Denna känslighet gör att arten minskar i vatten som påverkas av ökade näringsnivåer. Det orörliga puppstadiet är särskilt känsligt i detta avseende. Arten förekommer främst i vatten med låga temperaturer men t ex i södra Frankrike även i varmare vattendrag. Troligtvis är det syrgastillgången som avgör och så länge vattnet har höga halter kan larven fördrå högre temperaturer. Förpuppning sker under våren. I Danmark påträffas vuxna sländor under juni till september. Det är okänt hur länge de vuxna individerna lever. Till skillnad från flerparten av nattsländorna flyger *A. fuscipes* främst under dagtid och studier har visat att de är beroende av strandnära vegetation för skydd mot predation. Spridningsförmågan anses vara svag och de vuxna sländorna flyger främst utmed vattendragen. Försök med fallor har visat att ytterst få individer fångas vid sidan av vattendraget. Den stora majoriteten av sländorna flyger ovan vattnet. Arten svärmar inte utan kontakten mellan könen sker med vibrerande signaler. Vid äggläggningen simmar honan ned till ett djup av 20–25 cm. Äggsamlingen läggs på en centimeterstor sten. Honan söker sedan efter en mindre sten som läggs på äggsamlingen och täcker denna. Detta upprepas ibland flera gånger och sländan kan vara under vatten i 15–20 minuter. Steniga substrat är således en förutsättning för flera delar av livscykeln.

Hot

Eutrofiering av vattendrag liksom åtgärder som orsakar grumling/igenslamning.

Åtgärder

Motverka näringsbelastning och åtgärder som orsakar grumling, framförallt i kända lokaler men även i vattendrag i närområdet.

Litteratur

Nijboer R 2004. The ecological requirements of *Agapetus fuscipes* Curtis (*Glossosomatidae*), a characteristic species in unimpacted streams. *Limnologica* 34:213–223.

Degerman, E., Fernholm, B. och Lingdell, P-E. 1994. Bottenfauna och fisk i sjöar och vattendrag.

Naturvårdsverket rapport nr 4345: 119, 192.

Gullefors, B. 2002. Sveriges nattsländor (*Trichoptera*), en provinsalkatalog med nyare fynduppgifter. *Entomologisk Tidskrift*. 123:131–147.

Illies, J. (ed.) 1978. *Limnofauna Europaea*. 2nd edn. Fisher, Stuttgart.

Malicky, H. 1983. *Atlas of European Trichoptera*. Dr. W. Junk Publishers. The Hague-Boston.-London. 298pp.

Wallace, I.D., Wallace, B. & Philipson, G.N. 2003. A key to the Case-bearing Caddis Larvae of Britain and Ireland.

Freshw. Biol. Ass. No.61. 259pp.

<http://www.tieroecko.de/pics/andreamarten7.jpg> Foto på adult slända.

Författare

Ulf Bjelke 2008. © ArtDatabanken, SLU 2008.